

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Живко Ангелов Велчев**,

преподавател в Академия на МВР, факултет „Полиция“, катедра „Наказателноправни науки“, във връзка с публична защита на докторска дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор”

Съставът на научното жури, на което съм член, е определен със заповед № РД 38-344/02.07.2024 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, във връзка с откритата процедура за публична защита на дисертационен труд на тема „Имунитетът в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания“, за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“; професионално направление: 3.6 „Право“, докторска програма: „Международно публично право“ от **Аниса Гиу**, докторант – редовна форма на обучение в катедра „Международно право и международни отношения“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, с научен ръководител: **проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев**.

I. Биографични бележки за докторанта

Докторантът Аниса Гиу получава висше юридическо образование през 2014 г., в Юридическия факултет на Университета в гр. Тирана, Република Албания. През 2012 г. получава образователно-квалификационната степен „бакалавър“ по международни отношения в Юридическия факултет на Частен университет „Юстиниан I“, гр. Тирана. През 2017 г. започва професионалната си кариера като адвокат в правна кантора „Гиу“, гр. Тирана. През 2021 г. е зачислена като докторант – редовна форма на обучение в катедра „Международно право и международни отношения“ към Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, с тема на дисертационния труд „Имунитетът в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания“. От 2022 г. се обучава за прокурор в Школа за магистрати към Висшия прокурорски съвет на Република Албания, като ще встъпи в длъжност през 2025 г. От 2018 г. до 2022 г. води семинарни занятия по дисциплината наказателно право на студентите по специалност „Право“ в Държавен университет „Александър Моисиу“, гр. Дуръс, Република Албания. Владее български, албански, английски, немски и италиански език.

II. Обем и структура на дисертационния труд

Представеният труд е в обем от 199 страници, включително съдържанието, списък на използваните съкращения и списък на използваната литература. Бележките под линия са 424 на брой.

Структурата на дисертационния труд е обусловена от целта и задачите на изследваната проблематика и включва изложение, в което са обособени три глави, всяка с тематично и логично структурирани подтеми, представящи анализ на отделните елементи, форми и специфики на правния институт, предложения *de lege ferenda*, приносни моменти; заключение и библиография. В библиографията към научното изследване е приложен пълен списък на цитираните източници от международната, албанската и българската правна доктрина, както и списък на цитираните в труда съдебни актове на международни, европейски, албански и български съдебни юрисдикции.

В глава първа, озаглавена “Обща характеристика на дисертационния труд”, са представени основните характеристики и специфики на имунитета като фундаментален институт в международното право и във вътрешното право на двете изследвани държави, както и актуалните проблеми, които се срещат при приложението му в съвременното общество. Обоснована е необходимостта от цялостен преглед и усъвършенстване на регулацията на имунитета, с оглед гарантиране на утвърдените от десетилетия основни принципи на правовата и демократична държава. Представени са доводи за значимостта и актуалността на избраната тема. Дефинирани са предметът, целите и задачите на научното изследване, приложената методологията на изследване, както и факторите, които обуславят научната новост и практическото значение на избраната тема. Представена е информация за структурното изложение на дисертационния труд. Основната теза на автора е, че имунитетите са старомодни институти, които не отговарят на съвременното развитие на обществото. Именно поради тази причина, те следва да бъдат премахнати от действащите международни, европейски и национални правни източници или поне ограничени по съдържание и приложение, за да се гарантират в най-висока степен принципите на демократичната държава, включително основният принцип за закрила на основните права и свободи на гражданите.

В глава втора, озаглавена “Имунитет в международното публично право”, е анализирана концепцията за имунитета и логиката, съдържаща се в института в международното право. Проследен е историческият произход на института в международното право и неговото развитие през различните исторически етапи до днес. Представена е класификация на видовете имунитети, утвърдени в международноправната уредба, тяхната същност,

основни характеристики, функции, специфики и приложение. Разгледани са подробно имунитетите, определени от техните носители, както и регулацията на имунитета в правото на Европейския съюз. В отделна подточка са изведени в систематизиран вид пропуските и несъвършенствата в уредбата на имунитета в международното и правото на ЕС, като са формулирани препоръки за тяхното отстраняване. Изследвани са актуалните въпроси за имунитетите и равенството на гражданите и злоупотребата с имунитет, които имат съществено значение за гарантиране на демокрацията и принципите за върховенство на правото и закрилата на човешките права в съвременното общество. В дисертационния труд са изложени доводи, че забраната за злоупотреба с имунитет е явление, което засяга редица развити правни системи, поради което неговото предотвратяване и ограничаване изисква предприемане на адекватни мерки от отговорните правни субекти на международно, европейско и национално равнище.

Глава трета, озаглавена “Конституционни имунитети”, е посветена на конституционните имунитети в Република България и в Република Албания. Проследено е историческото им развитие, както и законодателните подходи при тяхното регулиране. Осъществен е задълбочен анализ на действащите източници на института в съвременните правни системи на двете държави, както и анализ на приликите и различията между тях. Представено е кратко изложение на международните актове, регулиращи имунитета, които са ратифицирани от Република Албания и Република България. Анализирани са съдържанието, функциите, спецификите и приложимостта на установените конституционни имунитети. Изведени са в систематизиран вид пропуските и несъвършенствата в уредбата на имунитета в Република Албания и Република България. Формулирани са препоръки за отстраняването им, с оглед усъвършенстване на нормативната уредба, осигуряване на по-добро практическо приложение на института и постигане на ефективна закрила на правата на гражданите. В отделна подточка са представени общите характеристики на имунитета в международното и в конституционното право, като са обсъдени в детайли въпросите свързани със същността на имунитета като процесуална пречка, особено в наказателните производства, както и съдържанието на имунитета като институт на материалното право. Анализирани са изключително важният въпрос за приложимостта на имунитетите в съвременните правни системи и спазването на принципа за равенството на гражданите.

В заключението на труда е представен изводът на автора за същността на имунитета и необходимостта от неговото премахване или поне ограничаване от източниците на правните системи, поради неговото

несъответствие с принципите на съвременните международни и европейски организации, както и суверенни държави.

III. Характеристика и оценка на дисертационния труд

1. Трудът представлява цялостно и системно изследване на имунитета в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания.

2. По своя обем, структура, съдържание, както и с оглед на използваната научна литература, нормативни актове и интерпретираната съдебна практика, дълбочината на научния анализ и значимостта на изводите и научните приноси, дисертацията напълно отговаря на критериите и изискванията за монографично изследване.

3. Много добре е обоснована актуалността и значимостта на темата, методически правилно и ясно е изградена структурата на дисертационното изследване, обосновани са аргументи за формирания предмет на изследването.

4. Разработването на представената тема осигурява своеобразно попълване на съществуващата празнота в теоретично и практическо отношение.

5. Авторът е проявил самостоятелност към изследваната проблематика и е аргументирал своите изводи.

6. Научният апарат е детайлен, с пунктуално и прецизно цитиране.

IV. Публикации по темата на дисертационния труд:

1. „Имунитетът в правото на Европейския съюз“, В: DE JURE, Велико Търново, Брой 1/2023 (26), ISSN 1314-2593 (Print), ISSN 2367-8410 (Online), с. 191-196;

2. „Имунитетът на народните представители в Република България и Република Албания“, В: DE JURE, Велико Търново, Брой 1/2022 (24), ISSN 1314-2593 (Print), ISSN 2367-8410 (Online), с. 177-184;

3. „Правна уредба на имунитета на магистратите в Република България“, В: DE JURE, Велико Търново, Брой 2/2023 (27), ISSN 1314-2593 (Print), ISSN 2367-8410 (Online), с. 402-406.

Представените по темата на дисертационния труд три публикации, позволяват да се допълни дисертационния труд, разкриват част от анализа на научните и научно-приложните приноси, както и на авторските постижения. Отличават се с прецизност, аналитичност и обоснованост на авторската позиция.

V. Научни приноси в дисертационния труд

Научните приноси в дисертационния труд са **многобройни и имат различна тежест и значение**. Най-важните, основните и съществените

приноси се заключават в следното:

1. Проведен е всеобхватен преглед на историческото развитие на института „имунитет“ от неговото зараждане до уредбата му в съвременната международна, европейска и национални правни системи.

2. Представен е обстоен анализ на концепцията за имунитета в международното право и на логиката, съдържаща се в института.

3. Представена е систематизирана класификация на видовете имунитети в международното право и в националното законодателство на Република България и Република Албания.

4. Приложен е интердисциплинарен подход при проучване на проблематиката, свързана с прилагането на имунитета в различните правни отрасли – наказателно право, наказателно-процесуално право и други.

5. Изложен е обширен преглед и анализ на утвърдените дефиниции на имунитета в националното законодателство на Република България и Република Албания, както и в международноправната уредба.

6. Представен е сравнителноправен анализ на имунитета на народния представител в Република Албания и Република България.

7. Анализирани са обстойно правната същност на имунитета, неговото значение като процесуална пречка и като институт на материалното право.

8. Изследван е същественият въпрос във връзка с прилагането на имунитета и гарантирането на равенството на гражданите.

9. Очертани са основните проблеми, които възникват пред съвременните държави във връзка с нарастващата тенденция за злоупотреби с имунитет, като са представени механизми за нейното преодоляване.

10. Формулирани са аргументирани препоръки *de lege ferenda* във връзка с уредбата на имунитета в Република България и Република Албания и по конкретно: за изменение на юридическата регламентация на имунитета на висшите държавни лица в двете изследвани държави; за въвеждане на механизъм за защита на правата на гражданите при извършване на престъпления от частен характер от страна на българските народните представители; за синхронизиране на конституционните и наказателно-процесуалните разпоредби в албанското законодателство във връзка с провеждането на наказателно производство против народен представител; за въвеждане на ясно разписан механизъм за контрол на дейността на Главния прокурор във връзка с правомощията му да отправя искане за снемане на имунитет на народните представители в двете държави и други.

VI. Теоретична и практическа значимост на дисертационния труд

Трудът може да бъде изключително полезен, както на студентите и представителите на академичните среди, така и на практикуващи

специалисти в областта на международното публично право. Изводите от поставените в дисертацията въпроси, могат да бъдат използвани при научно-изследователската дейност при последващо разработване на темата на дисертацията.

VII. Препоръки

С оглед на цялостната положителна оценка за разработения от докторант Аниса Гиу дисертационен труд, бих искал да отправя препоръка за бъдещо продължаване на изследването на въпроси, касаещи теоретичните знания и практическите умения по отношение на имунитета в международното и в конституционното право на Република България и Република Албания. Докторантът следва да продължи да следи научните издания по проблематиката, като ясно и пунктуално откроява собственото си мнение в бъдещите си публикации.

VIII. Заключение

В заключение, предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор”, съгласно чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, **убедено давам положителна си оценка на дисертационния труд и предлагам да бъде присъдена на Аниса Гиу образователната и научна степен “ДОКТОР”** в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“; професионално направление: 3.6 „Право“, докторска програма „Международно публично право“.

Изготвил рецензията:

Доц. д-р Живко Ангелов Велчев

05.09.2024 г.

гр. София